

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

K. B. Holwerda, Arnhem

Recht van God gesproken? (3)

Over Job 38:1-42:6, waarvan het kernpunt ligt in 40:1-9.

In het voorgaande spraken we over de kaping die Job trof, en waarvan zijn geloof de inzet was. Vervolgens zagen we hoe hij, opgejaagd door de theologie van zijn vrienden, de HERE bestormde met zijn klachten en aanklachten, – waarbij hij toch op niemand anders een beroep deed dan op diezelfde HERE! Deze keer over:

Gods antwoord uit het onweer

Het is rabbi Kushner die ons er op attendeert dat Gods antwoord aan Job niet uit de lucht komt vallen. Hij schrijft: „(de auteur) laat Job gebruik maken van een principe uit de bijbelse strafwetgeving: als een man van een misdaad beschuldigd wordt zonder dat daar bewijzen voor zijn, mag hij een eed afleggen dat hij onschuldig is. Op dat moment moet de aanklager of met bewijzen tegen hem komen, of zijn aanklacht intrekken” (38). Jobs pleidooi van onschuld vinden we in hfdstt 29, 30 en 31. Dat loopt uit op een uitdaging aan de HERE, 31:35: de Almachtige antwoorde mij! Daár-op is de verschijning van de HERE in het onweer antwoord.

Het is merkwaardig dat de geestelijke winst van dit inzicht in Kushners verdere betoog eigenlijk niet meer te vinden is. M.i. is die er toch duidelijk! De HERE, die het nam dat Job Hem bestormde met zijn aanklachten, is zó ontfermend tegenover Zijn knecht, dat Hij op de uitdaging ingaat. Gelijk een Vader liefdevol zijn armen slaat om Zijn kind...

Maar is het antwoord van de HERE nu ook antwoord?

Velen vinden van niet. Omdat het Job niet uit de doeken doet hoe en waarom het tot zijn lijden gekomen is. Het ligt er maar aan wat men onder het woordeke 'antwoord' verstaat. Als

dat is: tekst en uitleg geven en verantwoording afleggen, – neen dan is dit geen antwoord. Maar is dat wel zo juist? Of is het meer een uiting van de hoge mens van onze cultuur die vindt dat de Almachtige gedaagde kan zijn voor zijn tribunalen?

Dit is niet een antwoord in die zin, dat de HERE zich voegt naar de eisen van de mens die Hem dagvaardt. Alleen, – is er óók niet een antwoord dat de vragen verbetert? Kunnen we niet dat van de HERE verwachten, een antwoorden dat de twijfel stilt en het verlangen, dat ons in liefde houdt omvatten (Ps 73:9 nw ber.)? Dat is het grote van dit antwoorden van de HERE, dat Hij Zijn kind dat tegen Hem opvliegt, opvangt en vasthoudt en bij brengt!

Op dit moment herinneren we ons, dat Job als gevolg van de theologie der vrienden in een *dilemma* is getrapt. Dit dilemma: de HERE is rechtvaardig en dan is Job niet rechtvaardig. Of: Job is rechtvaardig, maar dan is de HERE het niet. De vrienden hebben onomwonden gekozen voor het eerste. Van de weeromstuit is Job steeds krachtiger zich gaan vastbijten in het laatste.

Als de HERE nu Job antwoordt, zullen we daarin maar heel weinig vinden van een verklaring, een zelfrechtvaardiging van de HERE. Toch is het een heerlijk antwoord. Want de

Inhoud

- 269 Ds K. B. Holwerda,
Recht van God gesproken?
- 270 Verantwoording (1)
- 271 Ds G. v. d. Brink,
Pastorale Notities
- 271 P. C. van Wijk,
Terloops...
- 273 Ds H. J. van der Kwast,
Met open vizier (2)
- 274 H. Algra,
Geloven we het wel? (1)
- 275 M. de Jonge,
Boekbespreking

HERE wringt hier Job los uit dat hele radeloze, verkeerde dilemma! Hfdst 38 begint er immers mee, dat de HERE Job tegemoet treedt met de vraag waarom hij het *beleid* van de HERE *zwart maakt*, zonder te weten waar hij over praat. Zeker, de HERE rekent ermee dat Job in radeloosheid zover kwam! Maar het absurde van Jobs zich-willen-meten-met-God laat de HERE voelen in de scène die Hij nu op gaat voeren: Job moet zich dan maar met Hem meten in kracht en verstand door Hem te onderrichten, als 'meerdere' te leren over de schepping.

Neen, 'de HERE overdondert Job hier niet met Zijn macht, zoals velen denken. Hier is dit aan de hand: als u, Job, zich dan met Mij wilt meten, – vertel Me dan eens, hoe dat zat met het bedwingen van de chaos, en het wijzen en stellen van grenzen aan de zee! Wat hebt u te vertellen over het leiden van het weer en in het besturen van de sterren! En zo gaat dat maar door, steeds over het beheren en beheersen.

De HERE zet de puntjes op de i, in dit door Job geëiste geding. God neemt Job het door hemzelf geëiste

examen af, niet om Job af te tuigen maar om hem te overtuigen (zo F. van Deursen). En dat doet God omdat dat hele examen niet deugt! En dat moet Job inzien en erkennen!

Zo valt Job met een schok terug in de realiteit. Hij legt de hand op de mond en verzekert: dat doe ik niet weer! Een hele verbetering, maar de HERE is nog niet tevreden. En geen wonder! Als Job zegt: ik ben te gering, met U kan ik me nooit meten, – dan zou dat de nederigheid kunnen zijn van de weerstrévighe! Die toch eigenlijk in zijn hart zich beklaagt: kunt U wel, machtige God, tegen een klein mens!? Ik beweer: dat is de HERE niet goed genoeg. Hij wil Job niet als een verslagen makkende tegenstander, maar als Zijn vertrouwende knecht. Dáárom is er die tweede rede van de HERE aan Jobs adres. Waarvan m.i. de kern te vinden is in 40:1-9. Duidelijk is waar de HERE het zwaartepunt hier legt: *Job wilde de HERE in het ongelijk stellen om zelf gelijk te hebben*, 40:3b. Dat was toch het dilemma waarin hij zich radeloos had laten vangen? De HERE neemt Job zeer serieus! Mijn knecht, als u zich dan met Mij wilt meten, wéés dan Mijn gelijke, Mijn meerdere zelfs in macht en gezag!

Neen dat betekent niet dat de HERE er een machtszaak van maakt, en dan moet Job het natuurlijk verliezen! Geen pochende God tegenover een Job die daar niet van terug heeft!

Want in Zijn woorden laat de HERE nu binnensluipen *de strijd, het rechtsgeding* dat Hij voert, en waarin Hij Zijn macht en luister toont. Lezen we maar mee: stort uw ziedende toorn uit, zie *al wat trots is* en werp het terneer! Dat is immers de taak die de waarachtige God op Zich genomen heeft voor ons mensen? De opstand neerslaan, de haters bedwingen, Zijn recht voor en op mensen doen zegenvieren! Neen, deze woorden doen niet alles uit de doeken van Gods geding met de satan, wiens laster de HERE niet kan laten bestaan. Wel laten deze woorden voelen dat er is een gigantische strijd van de HERE om ons mensen tégen de trotse en alles wat zich in zijn gevolg bevindt. De HERE zegt dit opdat we zullen weten van dat geding om ons, waarvan wij inzet en betrokkene zijn in ons geloof, en dat God alleen uit kan vechten. Iets wat wij niet kunnen doorgronden, maar waarin wij de God die het pleit beslecht wel kunnen en moeten vertrouwen.

We moeten hier beseffen de zinspel-
ling van de HERE op Zijn geding om

de opstandige macht en de waanzinnige leugen van de satan er onder te krijgen en op te sluiten in de buitenste duisternis. Dat te peilen is voor ons te hoog gegrepen. Centraal staat daarom wat wel moet: dat we deze God vertrouwen kunnen en willen.

Want was dat niet juist de geniepige suggestie van de boze, dat mensen die zich op de heilige, waarachtige God verlaten, niet bestaan, niet kunnen bestaan?

Daarom is dit het hart van Gods antwoord: goed, Job, als u het dan beter kunt, neem dan maar van Mij over de strijd tegen de boze en het geding tegen hem die Mijn recht betwist!

Zoals een boer die met de hand aan het maaien was, vroeger, deed met zijn jengelende kleine jongen die meende dat hij dat ook wel kon. Dan geeft zo'n vader soms zo'n kind éven die zeis in handen, laat éven voelen welk een kracht en inspanning er nodig is voor het werk dat vader alleen kan! Dat doet Hij niet om Zijn kind te vernederen. Maar om het te leren rekenen op die Vader die hij heeft! En is dat antwoord of niet? Vandaar Gods spreken over de voorwereldlijke dieren die Hij schiep en beheerst

en bedwingt. Want dat bedwingen door God is het hoofdthema hier.

En zo gaat Job hier door de knieën. Niet als klein mens overdonderd door de machtige God. Maar als iemand die wijs wordt omdat de HERE zo vriendelijk is hem wijs te maken. Hij heeft berouw over zijn grote woorden. Zit neer in stof en as. Niet stof en as van ellende, maar van echt berouw. Opgevangen als hij is door zijn God die hem terecht brengt.

Hier zien we ook hoe in dit boek de weg wordt gebaad voor Hem die dat zou doen wat zelfs geen Job kon: de wereld winnen en de machtigste vijand slaan. Voor Jezus Christus, de rechtvaardige. Verheugen wij ons dan in Hem. Zeggen wij het dan: Gij gaat ons voor, Gij zult ons niet ontbreken, Gij, Hogepriester in der eeuwigheid! Lied 173:3.

Verantwoording

bij de principiële uitspraak van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Eindhoven dat de toelating van vrouwen tot de kerkelijke ambten op bijbelse gronden in principe verantwoord en gewenst is.

Gods Woord is norm en grondslag

Het Woord van God is voor ons allen normatief en vormt de enige goede grond voor wat wij doen of laten. Daarvan gaan allen uit en op die basis voeren we onze discussie. Wat zegt de Schrift over het onderhavige geval? Daarover lopen de meningen uiteen, zoals alle eeuwen door ook in veel andere gevallen. De protestante visie op en belijdenis inzake de kerk is totaal anders dan de rooms-katholieke. Die laatste is aanwijsbaar geënt op het Romeinse Imperium en sterk oud-testamentisch getint, met priester, altaar, offer en hiërarchie. Allereerste is (en wordt soms nog) de slavernij verdedigd met een beroep op

de bijbel. Het nationalisme werd bij de dekolonisatie afgewezen met bijbelse argumenten. Toetreden tot de NAVO (c.q. de EEG) werd veroordeeld als het prijsgeven van een stuk (door God gegeven) eigen soevereiniteit. Vervanging van de monarchie door een staatsvorm met een president heet (te) onbijbels. De onderworpenheid van de arme aan de rijke werd gewettigd met een beroep op Spr. 22:2. Ettelijke andere zaken zijn met een beroep op de bijbel verdedigd of verworpen, zoals de reformatie zelf.

Gods Heilsplan

Het komt er dus heel precies op aan, hoe de Heilige Schrift gelezen en in

geding gebracht wordt. Daarbij scheppen de gebezigde talen (Hebreeuws, Aramees, Grieks) problemen, zo goed als het feit dat de bijbel is ontstaan in een veelheid van culturen – van Genesis tot en met Openbaring. Met een beroep op de aartsvaders en o.m. Deut. 21:15-17 (de wet op het eerstgeboorterecht) zou men polygamie kunnen verdedigen. Op zendingsterreinen schept dit problemen tot op de huidige dag. Ondanks de zeer lange periode waarin de bijbel als afgerond geheel tot stand kwam, geloven we toch in de eenheid van de openbaring; zij is immers door God ingegeven (2 Tim. 3:16) en niet „voortgekomen uit de wil van een mens” (2 Petr. 1:21). Haar auteur is de Heilige Geest. In de Schrift spreekt God zelf tot ons. In de Schrift ontvouwt God zijn heilsplan en de verwerkelijking daarvan in de heilshistorie, de ontwikkeling daarvan loopt van het paradijs tot aan het nieuwe Jeruzalem, van het prille en kleine begin in de hof (tuin) van Eden tot de volmaakte ontplooiing in een stadsstaat. Centraal in de historie stelt (herstelt) God de mens (manlijk en vrouwelijk) als zijn beeld/representant (vertegenwoordiger op aarde).

Gods schepping van de mens

Het begin, het hoofd, de koploper, de eerste, de origine der mensheid is Adam. Via de naamgeving der dieren brengt God hem tot het inzicht dat alleen hij geen „zijnselijke”, hulpe tegenover, geen „vlees van zijn vlees” naast, aan zijn zijde (Gen. 3:12) heeft. Als dat inzicht is ontstaan, schept God Adams noodzakelijke, onmisbare „wederhelft”. Zo schiep God de mens als zijn beeld – manlijk en vrouwelijk schiep Hij hen. Eerst zo kon de menselijke historie een aanvang nemen en eerst zo kon God zinvol zijn zegen geven: weest vruchtbaar en wordt talrijk, vervult de hele aarde en onderwerpt haar, heerst over haar (Gen. 1:27-28). Het doet denken aan wat Paulus schrijft: „en toch, in den Here is evenmin de vrouw zonder de man (iets), als de man zonder de vrouw” (1 Cor. 11:11, N. Vert. voegde ten onrechte het woord 'iets' in).

Zondeval, breuk in de verhoudingen

Nergens wordt al bij de gave aanvang der mensheid gesproken over meer en minder, over ongelijkheid in rang en positie, over ongelijkwaardigheid. Noch bij het „weest vruchtbaar”,

noch bij het „onderwerpt (de aarde)”, noch bij het „heerst over haar (de aarde)”, wordt een (discriminerend) onderscheid of een grenzen-stellende beperking aangebracht. Nergens blijkt hieruit, dat de vrouw geen leidinggevende positie mag innemen, of dat haar regeermacht wordt ontzegd, of dat de vrouw t.o.v. de man slechts een volgende, nederige houding dient aan te nemen.

Eerst als gevolg van de zondeval is er sprake van ongelijke verhoudingen; de man gaat „heersen”, zo voorzegt God (Gen. 3:16). Aan dit machtsmisbruik wordt gaandeweg paal en perk gesteld in de heilshistorie (Ef. 5:25). De vloek der zonde wordt geleidelijk teruggedrongen daar waar het Woord van de Here zich laat horen en gehoor vindt. Daarnaast zijn plaatselijk en tijdelijk soms uitstralingseffecten waar te nemen in de omgeving, zoals in Europa het geval was. De genezing van de menselijke verhoudingen komt op gang en begint in de gemeente. Het herstel van de mens, geschapen als Gods beeld, manlijk en vrouwelijk, krijgt vorm

vanuit de kleinste samenlevingsvorm: het gezin. In de verhouding vrouw-man, kind-ouders (vader), slaaf-heer, (steeds wordt de overheerste partij het eerst genoemd) komt gaandeweg een heilzame sanering. De angel van het „heersen met alle geweld” wordt uitgetrokken en het elkander-ondergeschikt-zijn kan van daaruit gestalte gaan krijgen (Ef. 5:21-6:9). De wildgroei van patriarchaat en matriarchaat, van polygamie van de man en van de vrouw moet en gaat wijken voor wat in den beginne was en wat weer wezen zal. Daarom mag ook de vrouw niet „gezag hebben over”, zich aanmatigend opstellen tegenover de man. Het hier gebruikte Griekse woord komt maar eenmaal voor in het N.T.

Geleidelijk herstel (her-schepping) van de verhoudingen

Intussen wordt de terugkeer van de gezonde verhoudingen (voortvloeiend uit de gezonde leer) niet met alle geweld opgelegd. Het „niet door kracht, noch door geweld, maar door

G. v. d. Brink, Rotterdam

Pastorale Notities

De gluurder

(opgedragen aan een onbekende collega)

Sta me toe je te tutoyeren: jij hebt al wel een paar grijze haren, maar ik heb er meer. Aan de manier waarop je de ziekenzaal kwam op-lopen zag ik direct dat je een collega was. We schijnen zoiets over ons te hebben, helaas! Van welke kerk je was kon me op dat moment geen zier schelen. Je had 't zeker druk gehad, dat je op bezoekuur kwam. Of wist je dat de oude baas aan de overkant geen bezoek zou krijgen? Ik had in een flits even de indruk van hem gekregen toen hij me zo aardig en bemoedigend aansprak over de toestand van mijn zoon, die niet veel zeggen kon na zijn operatie. Ik dacht toen: U lijkt me nogal ziek! Ik kan me vergissen, maar in de loop van de jaren krijg je daar wat zicht op.

De oude man was blij dat je kwam. Aan de manier waarop hij „dominee” tegen je zei (een beetje liplezen is niet moeilijk!) zag ik hoezeer hij je hoogachtte en waardeerde. En aan jou kon ik

(gluurder die ik ben) zien dat je van die oude broeder hield. Jullie gesprek liep direct als een trein: Heerlijk is dat, als je niet ingespannen hoeft te zoeken naar een opening. Jullie waren diep ernstig, zag ik. Tegelijk was er sjaloom: de vrede straalde van de zieke af: dat kon niet missen. Na een poos kwam dat mij zo bekende gebaar: je greep je Bijbeltje. En de oude broeder pakte het zijne van zijn nachtkastje. Jij vroeg of hij wensen had. Ik denk dat hij toen een psalm noemde. En jij las, heel eerbiedig. En jullie hadden een kort gesprek over de woorden die geschreven staan. Toen vroeg de oude man: wilt u met me bidden, dominee? Dat had je natuurlijk zonder die vraag ook wel gedaan. Maar wat is het fijn als erom gevraagd wordt!

Daarop namen jullie afscheid. En toen je de zaal afliep zag ik aan je, dat je het goed had gehad.

Wat brengt onze dienst toch veel moois!

Ik weet wel: ons bezoekwerk is soms erg moeilijk. Ik zeg eerlijk dat ik er soms hevig tegen op zie. Maar wat maakt het ook rijk!

Jullie hebben dankbaar en blij afscheid genomen – al had je er niet het flauwste vermoeden van – je hebt ook mij blij gemaakt. Ik zag het werk van onze goede Here God en de macht van Zijn Woord en de genade van de Heilige Geest.

Zo wil ik nog wel eens gluurder zijn!

mijn Geest" mag ook hier gelden. (Zach. 4:6). De Geest werkt „van binnen uit", vanuit het hart der mensen, door „wedergeboorte" uit het Woord, zodat het (over)heersen het veld ruimt voor de liefde. De verwezenlijking van het heil is (mede daardoor) getemporiseerd; het komt niet ineens helemaal, het komt „vertraagd" vanwege de scheefgegroeide cultuurpatronen, het gaat niet revolutionair in zijn werk. God gaat niet revolutionair, gewelddadig en overhaast te werk, al moet de overgang van de oude naar de nieuwe bedeling als „schokmoment" door de Joden ervaren zijn; een stroomversnelling, bij wijze van spreken. In het tijdvak van het Oude Testament is de positie en de waardering van de vrouw in Israël beter geregeld (zij is beter beschermd) dan in de omringende landen. Maar de vrouw is dan nog uitgesloten van b.v. de priesterdienst (mede vanwege de excessen, zoals tempelprostitutie?). Dat is echter niet de eindfase. De beperkingen die „de wet van Mozes" oplegde m.b.t. de eredienst (cultus) worden opgeheven: in Christus is noch man noch vrouw (voorbeeld: ook meisjes ontvangen in de nieuwe bedeling het verbondsteken – de doop; Gal. 3:28). Door God zelf aangebrachte beperkingen (Gen. 17:10 v.) worden opgeheven, zo goed als de scheidsmuur tussen Israël en andere volken wordt afgebroken (Ef. 2:14).

Functie van „de wet" en de Heilige Geest

De uitwerking van Gods heilsplan is gefaseerd. Eerst komt „de wet" als tuchtmeester tot aan Christus (Gal. 3:24). Dan is het tijdperk van de Geest aangebroken. De aanvangen daarvan zien we in het N.T. Dat laatste is geen nieuw wetboek (en mag zo ook niet gehanteerd worden). Evenmin is het eindstation: het tijdvak van de Geest is dan nog maar net begonnen. Weliswaar hebben alle heilsfeiten (op de wederkomst na) plaatsgehad, maar het N.T. gaat niet verder (kan ook niet verder gaan) dan de aanvang, het prille begin van Christus' gemeente in welke de belofte van God naar Joël 2:28-32 zich bezig is te realiseren (Hand. 2:17-21). Vanaf dat moment tot aan de wederkomst is de gemeente (geleid door de Geest) Gods „medearbeider", Gods instrument om het toegezegde heil ten volle te verwerkelijken – nu weer gehoorzaam, horend naar Gods woorden. Zo had God het van de aanvang af gewild – zo herstelt Hij het weer gaan-

deweg. Het gebod om volmaakt te zijn (Matt. 5:48) blijft, ook al blijven wij vaak onder de maat (Rom. 7:22, 23) en ook al ligt het niet in ons vermogen de hele wereld te herscheppen naar paradijsnormen.

Realisatie van het heilsplan

De uitwerking van Zijn heilsplan heeft Hij zelf, bij wijze van spreken, tijdgebonden, situatiebetrokken, cultuurgebonden, plaatsgebonden gemaakt. Vandaar dat er geen absolute uniformiteit over de hele wereld is, in tegenstelling tot de R.K. wereldkerk. Daar heeft de kerk tot op de huidige dag mee te maken; zij moet zich aanpassen aan tijd en situatie, om het heil zoveel en zover mogelijk te realiseren, het heil dat door Christus in volle omvang is verworven. Dat wordt in feite al zichtbaar in alle evangelisatie- en zendingswerk. En het spreekt ook mee in de eigen situatie: wat kan de gemeente, het kerkverband en de relatie met de zusterkerk dragen?

(wordt vervolgd)

P. C. van Wijk, Zaltbommel

Terloops...

Opening van verstand

De geschiedenis van de Emmaüsgangers blijft een boeiende geschiedenis. Niet vanwege het verhaal, maar om hetgeen er gebeurde. De Here Jezus, Die meeloopt met die mensen. Ze zijn vol van hetgeen er gebeurd is en kunnen er niet over zwijgen. De Here Jezus luistert toe, maakt Zich niet bekend en loopt met hen mee tot de plaats waar ze moeten zijn. En dan pas laat Hij zien wie Hij is. Intussen heeft Hij wel hun ogen voor de Schriften geopend. Lucas vertelt immers (24:27), dat Hij hen uitlegde alles wat in de Schriften op Hem betrekking had. Jezus opende hun verstand en niet alleen van hen, maar ook van bv. de discipelen. Op die manier gingen ze de dingen verstaan, leerden ze door de feiten heen te kijken. Zo ook konden de volgelingen van Jezus op hun beurt de Schriften uitleggen aan anderen. Denk maar aan Petrus op de Pinksterdag en Filippus toen hij de kamerling ontmoette. Ze verkondigden de Schriften, omdat God hen die Schriften had geopenbaard.

Jezus zelf is er in Zijn leven één voorbeeld van geweest, op welke wijze over de Schriften moet worden gesproken. Hoe vaak haalt hij woorden aan uit het Oude Testament en laat hij zien hoe belangrijk die woorden ook in Zijn dagen nog zijn. Telkens weer lezen we, hoe Hij zegt, dat de Schriften zijn vervuld.

Als vandaag wel wordt gezegd, dat het Nieuwe Testament eigenlijk een joods boek is, dan is dat een grote vergissing. Jezus geeft aan het Oude Testament een vernieuwde aandacht en laat zien, hoe God in de geschiedenis via Hem doorgaat van oud verbond naar nieuw verbond. Om nog even terug te komen bij Filippus: De kamerling las uit Jesaja 53, hij wist van de profetie, maar dan mag Filippus hem vertellen, dat die profetie geen profetie meer is, maar tot vervulling is gekomen. En zo komt die joodse profetie uit het Oude Testament tot een christelijke vervulling. Om zo door die profetie heen te kunnen kijken, moet je verstand worden geopend.

—o—

Psalm 22 is een psalm van David. Hij is in nood, wordt vervolgd en voelt zich als een man zonder leven. Hij ziet leeuwen en beren, buffels van Basan. Hij ziet zich haast verslonden door zijn tegenstanders en in gedachten zijn zijn vijanden al bezig z'n kleren te verdelen. Het is allemaal bittere ernst voor David, het is geen fatansieverhaal. Maar die psalm 22 is tevens profetie en het Nieuwe Testament laat zien, dat die psalm alles te maken heeft met de Heiland en Zijn lijden. Terwijl David meende, dat zijn eind nabij was en zijn lichaam zou worden verslonden, moest Jezus nog dieper door het dal gaan. Het boze geweld kwam ten volle over Hem heen en Zijn kleren werden verdeeld. Zo is niet alleen het Nieuwe Testament, maar ook het Oude Testament een boek van Christus. Wat Jesaja als profetie zag, mocht de kamerling als werkelijkheid zien. Wat in Psalm 22 nog min of meer vaag was, wordt duidelijk, als Jezus het verstand van mensen opent om Hem te zien in Zijn lijden. David zegt: Van U komt mijn lof... Jezus brengt die lof ten volle aan Zijn Vader. En wij zingen in psalm 22: „Gij hebt verhoord! O God, mijn Heer, ik zal U loven voor mijn broeders overal en in de kring van uw verkoren tal Uw naam verkonden..." De opening van het verstand brengt mensen tot lofzangen en zelfs de geslachten, die nog niet zijn geboren, zullen de lof horen en meeloven.

Met open vizier (2)

Beschrijving of vertekening van de geschiedenis?

In het boek dat onder de titel „Met open vizier” is verschenen beogen de schrijvers niet alleen een biografie te geven van Prof. J. Kamphuis, maar gelijk een populaire *geschiedbeschrijving* van het kerkelijk leven dat uitvloeisel en uitbouw was van de Vrijmaking.

Er heeft zich in de vrijgemaakte kerken een merkwaardige ontwikkeling voltrokken in de loop der jaren, die heel wat mannen van „de eerste generatie” niet hebben kunnen meemaken. Het begon in de jaren 1944/45 met de strijd om het recht van de kerken om met een beroep op art. 31 van de D.K.O. zich niet te conformeren aan besluiten van een synode.

Het ging om *de vrijheid* van de kerken om boven-schriftuurlijke bindingen af te wijzen.

Na veertig jaren treffen we in de kerken die destijds een te nauwe binding oplegden een vrijheid t.a.v. schrift en belijdenis die de vraag oproept in hoeverre nog van gereformeerde kerken kan worden gesproken.

De vrijgemaakte kerken, daarentegen hebben, een straf bewind waarin men niet alleen gebonden is aan schrift en belijdenis maar ook aan alle mogelijke uitspraken van synoden. Heeft iemand bezwaren dan moet hij in appél gaan of zijn mond houden.

Het kan verkeren

In deze ontwikkeling in de vrijgemaakte kerken heeft Prof. J. Kamphuis een belangrijk aandeel gehad, zodat het een goede greep was van de heren Bergwerff en De Vries deze professor aan het woord te laten.

Nu ben ik – gelukkig – niet bij alle zaken die in de interviews aan de orde komen betrokken geweest, maar toch voldoende om een paar kritische noten te plaatsen.

Zo valt op pg. 92 te lezen dat de kerkeraad van Beverwijk indertijd in doleantie ging nadat de kerk van Haarlem, de classis en de P.S. van N.-Holland niet bewilligden in de schorsing van de predikant te B.

Men krijgt zo de indruk dat het geduld van de broeders in B. wel erg lang op de proef is gesteld.

Men ging echter in doleantie tegen het besluit van de *classis Haarlem*, die goddeloze classis, zoals één van de broeders het tegenover mij uitdrukte op de eerste vergadering van de kerkeraad na de doleantie.

Verder vergist de professor zich wanneer hij verhaalt dat hij tot de gelovigen in Wormer en Koog-Zaandijk zei: geen stap verder met die kerkeraden. Het

was *niet de kerk van Wormer* die uitsprak zich niet langer ter synode vertegenwoordigd te achten na het wegzen van een wettig afgevaardigde, maar *de kerk van Wormerveer*.

Over wat wel of niet in de Open Brief stond wil ik nu niet twisten, maar het valt me erg tegen dat Prof. K. zo'n *éénzijdige tekening* geeft van de strijd in de kerken.

Over de synode van Rotterdam-Delfshaven, die uiteen viel bij de behandeling van de zaak Groningen-Zuid, lees ik dat de professor het begin niet heeft meegemaakt, maar nauwelijks hersteld na een opname in het ziekenhuis ter vergadering kwam „en daar zag je de crisis naderbij komen rondom verschillende zaken”. Ieder, die de synode van het begin aan heeft meegemaakt weet dat *de verhoudingen* in de persoonlijke omgang en in het gezamenlijk werk lange tijd *bijzonder goed* waren. Onder de milde leiding van *wijlen ds J. Vink* werd hard gewerkt om de vrede in de kerken te bewaren. Wat een inspanning heeft *ds G. Janssen* zich niet getroost met zijn commissie om verzoening in de kerk van *Katwijk* te bewerkstelligen. Het is voorgekomen bij een ingrijpend besluit dat de praeses ds J. Vink een afgevaardigde... die blij gegeven had het erg moeilijk met de beslissing te hebben, apart nam en pastoraal toesprak en hem verzekerde dat hij het vertrouwen hield. Ook herinner ik mij dat ds Vink bij mij kwam over een voorval dat hij niet begreep en vroeg kan jij, medewerker van Contact, mij dit uitleggen. Ook in de commissie die de zaak Groningen-Zuid moest voorbereiden waren de verhoudingen uitstekend.

Ik vraag me nog steeds af hoe de broederlijke verhoudingen zo verstoord konden raken tijdens de debatten in deze zaak, die dagen-lang voortduurden, waarbij de beslissing viel met de *kleinst-mogelijke* meerderheid.

Uit het relaas van Prof. K. krijg je de indruk dat na de beslissing de tegenstemmers zo maar vertrokken omdat ze hun zin niet hadden gekregen. Wij worden „*weglopers*” genoemd, die *lijfelijk* (hoe kan het anders) verdwenen en slechts een telefoonnummer afgaven (de consistorie van Schiedam) waar in geheime samenkomsten ook hoogleraren aanwezig waren.

Prof. K. weet uit 'geheime' vergaderingen meer dan ik b.v. over hoogleraren, terwijl ik tot de twaalf behoorde.

Nu zal ik niet beweren dat in de hoogspanning van die dagen onzerzijds geen fouten zijn gemaakt, maar ik zal nooit vergeten dat we ter synode niet meer gelijk met de anderen mochten eten; dat ons het verblijf onder het „synodaal” dak door de praeses werd ontzegd en we op een gegeven moment op straat stonden te overleggen ten aanschouwen van inmiddels uitgerukte journalisten.

Nadat we besloten hadden terug te gaan en onze plaatsen ter synode hadden ingenomen zijn we – lijfelijk – *de vergadering uitgeleid door de praeses*.

Als rapporteur van de minderheid van de commissie heb ik uitvoerige aantekeningen moeten maken en als ik het nu nog eens doorlees sta ik weer versteld van het verbaal geweld dat over de tegenstemmers is uitgestort en de ontreding die er was. Zo konden we niet verder, er was een tijd van afkoeling en overleg nodig, maar de door Prof. K. zo geprezen praeses, die voor de stemming de vergadering onder druk had gezet, bekrachtigde aanstonds het met 14-13 genomen besluit met schriftlezing en gebed.

Er zou veel meer te zeggen zijn, maar als aanvulling op wat J.K. ons verhaalt is dit voorlopig voldoende.

U hebt gemerkt: we zijn niet meer in Roemenië...

Redactie ontving

G. v. d. Brink, Gedeeld geld gedijt goed. Over de bijbelse opdracht om te delen. Alpha en omega-reeks nr. 6, 24 blz., f3,75 (te bestellen door overmaking van f3,75 inkl. verzendkosten) op rekening 69.20.60.316 t.n.v. C. en E. J. Baardewijk, Wezep bij de NMB, Wezep (gironummer bank: 83.45.86)

Coda, tijdschrift voor pastoraat 1987/2; Hertog Hendriklaan 17, 4817 JV Breda.

Henk Binnendijk, De Bergrede. 83 blz., f10,-; uitg. J. H. Kok, Kampen in samenwerking met de Evangelische Omroep, Hilversum.

G. J. Schutte e.a., Christelijk sociaal denken; Verslag van een congres. 85 blz., f14,75; uitg. De Vuurbaak, Barneveld.

A. P. Wisse, Geloof 't of niet. 91 blz., f14,90; uitg. De Vuurbaak, Barneveld.

De realiteit van Cees Flokstra, met voorwoord en gedichten van M. Coenraads bij 16 afbeeldingen van kunstschilder Flokstra. 21 blz., f6,75 (inkl. verzendkosten), te bestellen door overmaking op postgironr. 1416759, t.n.v. Cees Flokstra, Apeldoorn, o.v.v. „de realiteit van Cees Flokstra”. (rektificatie).

Geloven we het wel? (1)

Samenvatting van de lezing over kerkverlating op de predikantenkonferentie in Ermelo op 14 mei 1987

De titel van de inleiding valt op twee manieren uit te leggen. De ene kant van het verhaal is de passieve zijde: we geloven het eigenlijk wel, kerkverlating is in onze tijd onontkoombaar. De andere kant die de titel wil suggereren is de vraag of we nog gelóóf, of we nog hoop hebben. Geloof dat het ook anders kan, een geloof dat niet gevoed wordt door pessimistische prognoses van statistieken, maar dat geworteld is in het geloof in de werking van de Heilige Geest en in Gods genade.

Emoties

Spreeken over kerkverlating is moeilijk. Moeilijk omdat het zo'n gevoelig onderwerp betreft. Het raakt heel direkt ons hart, en daarmee onze emoties. Wanneer 's zondags tijdens de kerkdienst de kerkverlating genoemd wordt, wanneer het onderwerp op bijbelkringen ter sprake komt, doet zich een zekere spanning voor. In iedere gemeente kent men in het kerkgebouw de lege plaatsen en in iedere gemeente zijn ouders te vinden die het verdriet met zich meedragen van kinderen die niet meer naar de kerk gaan. We hebben daarom de neiging om erover te zwijgen. Een onderwerp dat mensen verdriet doet, laten we immers maar liever rusten....

Niet zwijgen

We hebben de neiging om over 'tere' zaken te zwijgen. Toch is het niet goed om van een onderwerp dat ons zo aan het hart gaat een *taboe* te maken. Ds C. G. Geluk noemt een belangrijk *pastoraal-psychologisch argument*: wanneer we zwijgen wordt ook de emotionele verwerking veel moeilijker. De voorzitter van de Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond merkt o.a. het volgende op: „*Het is niet mogelijk om anderen te laten voelen wat wij voelen als onze kinderen de kerk de rug toekeren. Maar in de gemeenschap der heiligen is het wel mogelijk om anderen de gelegenheid te geven om in onze ouderpijn mee te leven en om hen daar tot op zekere hoogte in te laten delen*”. Ds Geluk wijst daarbij op de christelijke gemeente als gemeenschap, waarbij de leden van die gemeente met elkaar meeleven en elkaar ondersteunen (1).

Een tweede golf van kerkverlating

Er kan nog een andere reden genoemd worden waarom we het onderwerp 'kerkverlating' niet kunnen verzwijgen. Jarenlang ging men er bij de kerken aan de rechterflank van de gereformeerde gezindte min of meer stilzwijgend vanuit dat kerkverlating daar een randverschijnsel zou blijven; het loslaten van de kerk hing immers sterk samen met Schriftkritische prediking? De laatste

jaren neemt echter ook binnen deze kerken het aantal kerkverlaters sterk toe. En die toename treft allang niet meer alleen de randkerkelijke gezinnen. „*Ook al zijn de ouders heel betrokken bij godsdienst en kerk, dan nog is de kans niet groter dan fifty-fifty dat de kinderen in hun voetspoor verder gaan*” merkt drs H. C. Stoffels op naar aanleiding van een onderzoek onder 662 VU-studenten (2, 3). Deze cijfers zijn verontrustend. Wat leeft er onder jongeren, ook in bijbelgetrouwe kerken? Missen predikanten, kerkeraden en ouders bepaalde informatie, zijn er mogelijkheden om beter in te kunnen spelen op deze – door prof. dr. G. Dekker zo genoemde – *'tweede golf van kerkverlating'*?

Middelen en methoden

Op het voorgaande zou een wedervraag gesteld kunnen worden: het Woord moet het toch doen? Wat doen onze middelen er verder toe? We moeten ons inderdaad steeds weer realiseren dat het niet onze middelen zijn die mensen binnen de kerk kunnen houden. Het is de Heilige Geest die het geloof in de harten werkt. Toch is er ook een andere kant, maar die kant doet niets af aan de werking van het geloof en de werking van de Geest. Soms kunnen we evenzeer op een nieuwe wijze het Woord laten spreken. De apostel Paulus wist heel goed dat het niet zijn middelen waren die mensen tot geloof brachten. Toch maakte hij wel gebruik van verschillende methoden van verkondiging, afhankelijk van de mensen die hij wilde bereiken. „*En ik ben voor de Joden geworden als een Jood, om Joden te winnen; hun die onder de wet staan, als onder de wet, hun die zonder wet zijn, ben ik geworden als zonder wet. Ik ben voor de zwakken zwak geworden, om de zwakken te winnen; voor allen ben ik alles geweest, om in elk geval enigen te redden.*” (1 Cor. 9). Het feit dat we ons afhankelijk weten van de genade behoeft ons niet te weerhouden van het zoeken naar nieuwe wegen.

De schuldvraag

Wanneer kinderen de kerk de rug toekeren, leeft bij veel ouders de vraag:

'wat deden we verkeerd?' Deze vraag wordt overigens lang niet altijd hardop uitgesproken; mogelijk speelt daar ook een gevoel van schaamte in mee. Een publikatie zoals 'Het lege testament' (4) heeft het er voor veel ouders evenmin gemakkelijker op gemaakt om over hun kinderen buiten de kerk te spreken. Mevrouw Andree verwijt Van der Ploeg dat hij een nieuwe zondebok heeft gevonden: „*niet de grote stad, niet de vrienden, niet de kerk, niet de goddeloze studie, maar de ouders*” (5).

Kerkverlating is bijzonder complex: er spelen veel factoren in mee. Ieder kind is anders, heeft een eigen karakter, ieder kind reageert ook weer anders op zijn omgeving. Jakob en Esau waren zelfs tweelingen; toch ging ieder zijn eigen weg. De zoon van de vrome koning Hizkia – Manasse – „*verleidde Juda en Jeruzalem ertoe, meer kwaad te doen dan de volken die de HERE vóór de Israëlieten had verdelgd*” (2 Kronieken 33). De omgeving is ook voor ieder kind verschillend: de school, vrienden, woon-omgeving, de christelijke gemeente waar men lid van is. Kortom: een complex samenspel van factoren, voor ons vaak onontwarbaar.

Wanneer kerkverlating zo complex is, is het ook volkomen ten onrechte om de schuldvraag zondermeer naar één kant – bijvoorbeeld naar de ouders – te schuiven. Helaas wordt dit – zowel door mensen binnen de kerk, als door mensen die buiten de kerk zijn geraakt – maar al te vaak gemakkelijk gedaan. Bovendien houdt een dergelijke eenduidige verklaring onvoldoende rekening met de invloed van het kwaad in deze wereld en anderzijds met de genade van God. Tenslotte: wanneer mensen de kerk de rug toekeren is dat evenzeer een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de hele gemeente als van de ouders. We moeten er daarom ook allemaal verdriet over hebben.

Ouderschuld en ouderpijn

In zijn boek 'Hoe houden we de jongeren bij de kerk?' (1) maakt Ds C. G. Geluk onderscheid tussen *ouderschuld* en *ouderpijn*. Als kinderen de kerk de rug toekeren veroorzaakt dit pijn, verdriet. Maar verdriet is niet hetzelfde als schuld, al liggen verdriet en schuld-

Ook u kunt
OPBOUW

financieel steunen
door lid te worden
van de Persvereniging
(zie onder kolofon).

gevoel wel heel dicht tegen elkaar aan. Bij psychische pijn, als we met eigen ziekte gekonfronteerd worden, dan leeft ook de vraag: 'waarom overkomt dit mij?'

Verdriet moet verwerkt worden. Dan is het goed als er anderen zijn met wie dat verdriet gedeeld kan worden. Dat is een taak voor de christelijke gemeente. Daar waar sprake is van schuld omdat we veel minder hebben gedaan dan we konden en moesten doen (het vóór-leven, lezen, bidden, trouw in de kerk-gang), daar moet die schuld ook bele-den worden. En dan is er ook ver-geving.

LITERATUUR

- 1) Ds C. G. Geluk: Hoe houden we de jongeren bij de kerk? (Kok, Kampen, 1987).
- 2) Hans Obbink: Ik maak zelf wel uit wat ik ge-loof (VU-Magazine, februari 1987).
- 3) Drs H. C. Stoffels en Dr G. Dekker: Ge-loven van huis uit? (Kok, Kampen, 1987).
- 4) Piet van der Ploeg: Het lege testament (Wever, Franeker, 1985).
- 5) Mevr. Dr T. G. I. M. Andree: Teveel leeg-gestaard op het lege testament (in: Bert de Jong: De lege kerk, een grote zorg: uitgave van dagblad Trouw, 1985).

M. de Jonge, Voorburg

Boekbespreking

Drs K. Exalto
Een pastorale gemeente
Uitgave van de Willem de
Zwijgerstichting
(40 blz., prijs f7,50).

Reeds eerder vestigde ik de aandacht op het werk van deze Stichting (postbus 642, 7300 AP Apeldoorn). Haar ar-beid „heeft ten doel verdieping en versterking der reformatorische beginselen in ons volksleven, alsmede de verleven-diging van het historisch besef en verde-diging van het protestants-nationaal karakter van ons volk, gelijk dit onder invloed van de Hervorming en onder leiding van Oranje zijn stempel ont-ving”.

Zonder veel ophef verricht zij dit werk al sedert vele jaren, o.a. door het uit-geven van brochures, 2 à 3 per jaar.

Zo verscheen vorig jaar hogergenoemd geschrift, dat handelt over Bucer (1491-1551), zijn werk en de plaats die deze 'reformator' heeft ingenomen als voorganger van de gemeente te Straats-burg. Een broeder, die wat in de scha-duw staat van de ons bekende reforma-toren Luther, Zwingli, Calvijn.

Méer dan de andere hervormers heeft Bucer, volgens de schrijver, aandacht gegeven aan het praktische werk in en voornamelijk door de gemeente. Hij schreef een boek over „De ware ziels-zorg” (1538). Door aan deze titel toe te voegen „en de ware herdersdienst, zoals die in de kerk van Christus verord-end is en dus ook verricht moet wor-den” gaf hij aan hoe onze Opperherder,

de Here Christus, zijn gemeente verzor-gen wil, wie dat behoort te doen, op wel-ke manier.” (15)

Nu verkeerden de gemeenten in de 16e eeuw, vlak ná de grote uitleiding uit de Rooms-katholieke kerk, in een heel an-dere situatie dan thans. Maar toch – al lezende – merk je op hoe vele proble-men in de loop van de tijd blijven be-staan. Want nadat Bucer heeft ge-schreven over de gemeente, haar aard en taak, geeft hij bijzonder aandacht aan de zorg voor elkaar: voor de verlo-ren schapen, de dwalende, de gewonde en gekwetste schapen, de zwakke, maar ook de gezonde en sterke schapen. Hij beschrijft de tuchttoefening, die nodig is en die zich behoort te richten op het be-houd en de bekering van de schapen, alle zaken die voor ons ook actueel zijn, die ook niet enkel tot de taak van de ambtsdragers behoren. De geméente moet evenzeer daarin haar deel hebben. „Het pastoraat, het apostolaat, de tucht, het is alles door Bucer in handen van de gemeente gelegd. Steeds zegt hij: Dit is de opdracht van 'alle gelovigen' of: van 'ieder lid van Christus'. Het ging Bucer niet slechts om pastoraat *in* de gemeente, maar ook om pastoraat *door* de gemeente.” (21) Drs Exalto is van mening dat dit eigene „niet in die mate binnen het calvinisme is blijven voort-leven. Dit eigene heeft bestaan in een krachtige activering van heel de ge-meente.”

Je kunt hier wel even de vinger bij leg-gen en vragen hoe hij dan wel oordeelt over wat in en na Afscheiding en Do-leantie in de vorige eeuw is gebeurd. Hoe onder Gods zegen gemeenten tot ontplooiing kwamen en óók de onder-linge band en daarmede de tucht ge-oefend werden en worden.

Het is een interessant geschrift, ook waar het de invloed van Bucer op Cal-vijn aangeeft.

Donateurs van de Stichting (bijdrage min. f10,- per jaar) ontvangen de bro-chures gratis.

Kerknieuws

Studeren in Delft

Uit alle delen van het land gaan ook dit jaar jongeren studeren in Delft. Mis-schien ben jij daar ook bij. Dan wil de Nederlands Gereformeerde Kerk van Rijswijk graag met je in contact komen, want daar valt Delft onder. Misschien zeg je: „maar ik ga voorlopig toch alle weekenden naar huis toe”. Prima, maar juist dan is het goed om nú vast contac-ten door de week te hebben in de ge-meente van Rijswijk. Thuis ben je er zo gauw niet 'uit', maar in Rijswijk moet je er nog wel 'in' komen.

Het contactadres voor studenten in Delft is: H. Vegter, Algerijestraat 2, 2622 CC Delft, tel. 015-618330. Neem met hem contact op, dan word je

Kolofon

Redactie:

T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma
M. J. F. van der Wal

Adres van de redactie:

Ds. K. Muller, Oude Veenscheiding 15, 8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17, 3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadm.:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Telefoon 03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v. Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging:

Aanmelding door overschrijving van min. f25,- contributie.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abon-nementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment in-gaan, doch slechts per 31 december eind-igen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementenprijs

(bij vooruitbetaling):
f50,- per jaar of f26,50 per half jaar. Voor studenten f40,- per jaar. Buitenland f70,- per jaar of f95,- per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct. per mm. Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist. Telefoon 03404-22452. Postbus 244, 3700 AE Zeist.

op de hoogte gehouden van activiteiten van de gemeente en van open dagen.

Aan de Kerkeraden en Boekhouders

Diverse kerken hebben hun betalingen voor de L.V. over het jaar '87 nog niet aan de penningmeester van de L.V. overgemaakt, daar de vergadering in maart '88 weer begint en de kosten nu al weer beginnen te lopen verzoek ik U eens na te kijken of U het al gedaan hebt, zo niet dan graag per omgaande anders zit U er zelf mee en moet U in '88 2 keer betalen.

Adres en rekeningnr. zie blauwe boekje blz. 177.

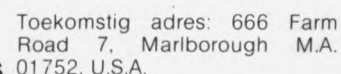
Bij voorbaat dank, penningmeester L.V., R. J. Niemijer.

COGMA

Contact orgaan gereformeerde mili-tairen en alleenstaanden in samenwer-king met de „Commissie Militairen Buitenland” der Chr. Geref. Kerken.

De eerstvolgende reis naar de Neder-landse garnizoenen en luchtmachtbases te W. Duitsland, zal D.V. gehouden worden van zaterdag 3 tot en met don-

Het Nato hoofdkwartier te Rheindalen bij Mönchen Gladbach. Burgergezinnen hopen we te bezoeken in resp.: Bremervörde, Bad-Sooden-Allendorf-Altenbeken, Keulen en Bocholt. Nieuwe adressen gaarne aan H. J. Bosch, tel. 053-762272.

Wilt u meer van onze activiteiten weten? Met woord en beeld (dia-serie en video-band) brengen wij u graag op de hoogte op jongeren- en gemeenteavonden enzovoort.

Namens de werkgroep,
ds A. v. d. Veer, voorz.
M. de Graaf-Floor, secr.e.

Te bestellen door overmaking van het betreffende bedrag onder vermelding van titel en brochure-nummer op giro 39.10.300 t.n.v. Stichting N.G.J. Zaandam. Of bij de administratie: Laura Strating-Janssens, Westzanerdijk 136, 1507 AL Zaandam, tel. 075-351408.

